הבא לסמוך לא יסמוך אלא אם כן הרחיק ממנו ארבע אמות מתקיף לה רבא והא מי שהיה כותלו סמוך לכותל חבירו קתני אלא אמר רבא [א]הכי קתני מי שהיה כותלו סמוך לכותל חבירו ברחוק ארבע אמות ונפל לא יסמוך לו כותל אחר אלא אם כן הרחיק ממנו ד' אמות מ"ט דדושא דהכא מעלי להתם אמר רב [ב]לא שנו אלא כותל גינה אבל כותל חצר אם בא לסמוך סומך רבי אושעיא אומר אחד כותל גינה ואחד כותל חצר אם בא לסמוך אינו סומך אמר רבי יוסי בר חנינא ולא פליגי [ג]הא בעיר ישנה הא בעיר חדשה תנן [ד]החלונות בין מלמעלן בין מלמטן בין מכנגדן ארבע אמות [ה]ותני עלה מלמעלן כדי שלא יציץ ויראה מלמטן שלא יעמוד ויראה ומכנגדן שלא יאפיל טעמא שלא יאפיל אבל משום דוושא לא הכא במאי עסקינן [ו]כבא מן הצד [ז]וכמה אמר (א) ייבא חמוה דאשיין בר נדבך משמיה דרב [ח]כמלא רחב חלון והלא מציץ א"ר זביד [ט]במדיר את כותלו והא אנן תנן ארבע אמות לא קשיא כאן מרוח אחת [י]כאן משתי רוחות ת"ש ואת הכותל מן המזחילה ד' אמות כדי שיהא זוקף את הסולם טעמא משום סולם אבל משום דוושא לא הכא במאי עסקינן במזחילה משופעת דאי משום דוושא הוא הא קא אזיל ואתי תותיה:

מתני' [כ]מרחיקין את הסולם מן השובך ארבע אמות כדי שלא תקפוץ הנמייה ואת [ל]הכותל מן המזחילה ד' אמות כדי שיהא זוקף את הסולם:

גמ' לימא מתניתין דלא כר' יוסי דאי ר"י הא אמר [מ]זה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו אפילו תימא ר' יוסי הא [נ]אמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא הוה אמר [ס]מודי רבי יוסי בגירי דידיה ה"נ זמנין דבהדי דמנח ליה (ב) יתבא בחור וקפצה והא גרמא הוא א"ר טובי בר מתנה זאת אומרת גרמא בניזקין אסור רב יוסף הוה ליה הנהו תאלי דהוו

אתו

הבא לסמוך. מתחילה כותל אצל כותל חבירו: **והא מי שהיה קתני.** אלמא כבר היה: **ונפל לא יסמוך.** לא יקרבנו אצל כותל חבירו: **דוושא דהכא מעלי לכתם.** מה שדשין ברגל בין שני הכתלים תמיד מועיל לשני הכתלים להקשות קרקעית יסודות הכתלים ולא ימוטו: **אלא כותל גינה.** מתוך שאין דשין אותה מבפנים צריכה דישה מבחוץ: **עיר חדשה.** שעדיין לא נידושה אף כותל חצר צריכה דוושא: **מלמעלן.** צריך להגביה שיעור שלא יציץ בהשענו על כותלו וישפיל ראשו ויראה דרך חלונות (ויראה) בבית חבירו: **שלא יעמוד.** על ראש עובי כותלו ויראה: **ומכנגדן.** צריך להרחיק כדי שלא יאפיל ולא יהיב תנא דברייתא שיעורא(ו): **טעמא שלא יאפיל.** בשיש חלונות אבל משום דוושא כשאין שם חלונות לא אלמא לא חיישינן לדוושא: **מן הצד.** שאין הכותל (ג) האחרון מהלך לאורך כותל ראשון אלא מן הצד הוא בא אם זה ממזרח למערב זה בא מצפון לדרום וראש עוביו כנגד החלון ומאפיל דהכא ליכא למיחש לדוושא דההוא פורתא: **וכמה.** כדי שלא יאפיל לתנא דברייתא דלא יהיב שיעורא: **והלא מציץ.** כיון דסמוך הוא אע"פ שהוא מגביהו יכול להציץ: **במדיר את כותלו.** עושה ראש כותלו מדרון ומשפעו לצד החלונות עד שאינו ראוי לא לעמוד עליו ולא להשען עליו: **משתי רוחות.** שני כתלים זה כנגד זה משני צדי החלון: **את הכותל מן המזחילה ד' אמות.** מזחילה הוא צינור גדול כעין קנעל"א שלנו ומונחת לאורך הכותל על הכותל ומי הגג זבין לתוכה והיא מקלחתם לארץ ואם אורך כותלו מהלך על פני חצר חבירו ומזחילה עליו צריך זה להרחיק ממנה אם בא לבנות כותל בצדה ארבע אמות על פני ארכה כו'(ו) כדי שיהא זוקף שם סולם בשיפוע לעלות בו לתקן מזחילתו לנקותה מעפר וצרורות הנופלין בה ומעכבין קילוח המים: **במזחילה משופעת.** שתקרת הגג משופעת ויוצאת להלן מן הכותל לתוך החצר והמזחילה בסוף התקרה משוכה להלן מן הכותל לתוך החצר הלכך אי לאו משום זקיפת סולם לא היה צריך להתרחק מראשי התקרה: **דאי משום דוושא הא אזיל ואתי תותיה.** תחת השיפוע: **מתני' מרחיקין את הסולם מן השובך.** אם יש לזה שובך בחצירו סמוך לכותל שבין שתי החצירות וחבירו בא להעמיד סולם בחצירו אצל הכותל ירחיקנו מן השובך ארבע אמות: **כדי שלא תקפוץ הנמייה.** מן הסולם לשובך ותהרוג את היונים והיא חיה קטנה(ח): **גמ' לימא מתני' דלא כרבי יוסי.** דפליג בסיפא דפירקין [כה:] בנוטע אילן סמוך לבור וטובא מילי איכא במתניתין דילאי לאו כרבי יוסי אלא לימא אף זו דסולם ושובך דלא כרבי יוסי: **בגירי דיליה.** בחצים הבאים לו מיד גופו של בעל הבית ממש: **דבהדי דמנח ליה.** בעוד שאוחז בסולם קפצה: **גרמא בניזקין אסור.** ואפי' (ד) למ"ד (ב"ק דף נח: ק.) דלא דאין דינא דגרמי ופטור מלשלם אסור לגרום וכשבא להעמיד גרמא להזיק חבירו מעכב: **תאלי.** דקלים קטנים:

אומני

אלא אמר רבא ה"ק מי שהיה כותלו כו'. הקשה ריב"ס דלמה ליה למינקט בכי האי גוונא שהיה לו כותל ברחוק ארבע אמות ונפל ליתני שלא יסמוך כותלו לכותל חבירו אא"כ הרחיק ארבע אמות וליכא למימר דדוקא בכי האי גוונא שהיה רחוק כבר ארבע אמות והרחיק הראשון קאמר דלא יסמוך א"כ מאי פריך נסמוך טעמא שלא יאפיל אי משום סולם אבל משום דוושא לא: **אבל** משום דוושא לא. וא"ת ולימא דאיירי בעיר ישנה ואומר ר"ת דבית הוי כגינה לפי שנותנין מטה וכלים אצל הכותל ועוד י"ל דבחצר איכא דוושא דרבים מה שאין כן בבית ולר"י נראה דניחא ליה לשנויי בעיר חדשה דומיא דרישא וכן ההיא דמרחיקין את הכותל מן המזחילה אע"ג דמפסקת ביניהם ההיא דמרחיקין את הסולם מן השובך: **וכמה** אמר רב ייבא כו'. ותימה דהשתא בעי וכמה וכתר הכי פריך והתנן ארבע אמות וי"ל דרב ייבא גופיה בעי וכמה ולא גמר' וכענין זה יש באלו מציאות (ב"מ דף כא. ושם ד"ה וכמה) (ט): **במדיר** את כותלו. ולא מצי לשנויי במגביה כותלו ד' אמות דכיון דקאי מן הצד ואורך הכותל לרחבו של חלון יכול לעמוד בסוף הכותל ולשחות ולהציץ: **והא** אנן תנן ארבע אמות. דמתני' איירי נמי מן הצד כיון דלא חייש לדוושא אלא משום חלונות: **לימא** תנן סתמא דלא כרבי יוסי. פר"ח מדקאמר הכא טפי לימא דלא כרבי יוסי ולא קאמר אמשניות דלעיל משמע דכולהו אתי כר"י והוי כולהו גירי דיליה דמהסיא שעתא משתכחא היזיקא ולא פליג רבי יוסי אלא באילן וי"ל לפי' דמתניתין דלעיל הוי נמי גירי דיליה דמיד כשסומך הכותל מוגע הדוושא: **כדי** שיהא זוקף את הסולם. כשמכר ונתן לו זקיפת הסולם בחצירו איירי וקמ"ל דבעי ארבע אמות: **והא** גרמא הוא. תימה דלא פריך הכי לעיל גבי דוושא: **זאת** אומרת גרמא בנזקין אסור. ומעיקרא ס"ד כי היכי (ה) דמעיקרא פטור ה"נ דמותר הכא משמע דגרמא בנזקין דפטור וכן בפ' כילד הרגל (ב"ק דף כו:) זרק כלי מראש הגג והיו תחתיו כרים וכסתות וקדם וסילקן אפילו הוא פטור ובפרק הפרה (שם דף מז:) הכניס פירות לחצר בעל הבית שלא ברשות כו'. וקאמר בגמרא דאם אכלה והוזקה פטור ונתן סם המות לפני בהמת חבירו דפטור (שם) ושולח(י) בעירה ביד חרש שוטה וקטן (שם נט:) ופורץ גדר בפני בהמת חבירו וכופף קמת חבירו בפני הדליקה ועושה מלאכה במי חטאת (שם נה: נו.) וליכא וליבתו הרוח דפטור בכל הנך כדאמר בפרק הכונס (שם דף נט:) ומבעית חבירו דהוי נמי גרמא כדאמר בפרק קמא דקדושין (דף כד:) דאיהו הוא דאבעית אנפשיה ובכילד הרגל (ב"ק דף כג:) שיסה בו כלב שיסה בו נחש פטור ויש ליתן טעם מאי שנא כל הני מדינא דגרמי כגון אחוי אחוי דהגוזל בתרא (שם דף קטז: ושם) ומראה דינר לשולחני ונמצא רע ונפרעה אומר לו גדור ודן את הדין דחייב לר"מ אפילו לא נשא ונתן בידו והשורף שטרותיו של חבירו ומחלו ומוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו ומחלק רבינו יצחק לשון אחר דדינא דגרמי חייב היינו שעושה הוא עצמו היזק לממון חבירו ועוד חילק דדינא דגרמי דמחייב היינו (י) משעת מעשה שבא ההיזק ועל הכל קשה טיהר את הטמא וכעה"ב עצמו עירבן עם פירותיו ואמאי חייב דהוא עצמו אינו עושה היזק בממון חבירו וגם בלוחה שעה שמטהר אינו בא ההיזק ונראה לריצב"א דדינא דגרמי הוי מטעם קנס כדמוכח בירושלמי ולכך כל היזק המצוי ורגיל לבא קנסו חכמים וטעם דקנסו שלא יהא כל אחד הולך ומזיק לחבירו בעין והיינו טעמא דמאן דמחייב בהיזק שאינו ניכר ואפשר דבשוגג נמי קניס רבי מאיר כי היכי דקניס במטמא ומדמע אחד שוגג ואחד מזיד:

אתו

עין משפט נר מצוה

נב א מיי' פ"ט מהל' שכנים הל' ט סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קנה סעיף יב וכהגה"ה ועיין בטור:

נג ב ג מיי' שם הל' שם ועי' בהשגות ובמ"מ טוש"ע שם סעיף יג:

נד ד מיי' שם פ"ז הל' א ב ג סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קנד סעיף כב:

נה ה מיי' שם הל' ד וסמג שם טוש"ע שם סעיף כג ועי' קנה סעיף יד בהגה"ה:

נו ו ז מיי' שם הל' ד וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' קנד סעיף כג:

נז ח מיי' פ"ז שם הל' ה טוש"ע שם סעיף כג:

נח ט מיי' פ"ט שם הל' ז סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קנה סעיף טז:

נט י מיי' שם הל' ה טוש"ע שם סעיף יז:

ס כ מיי' שם פי"ד הל' ה וסמג שם טוש"ע שם סעיף לא לב לג:

◆

רבינו גרשום

והא מי שהיה כותלו סמוך לכותל חבירו קתני. כלומר להוסיף על המשנה ולתרצה את יכול אבל לחסר מינה אין אתה יכול: אלא אמר רבא הכי קאמר מי שהיה וכו'. מאי טעמא דוושא דהכא מהני התם כלומר משו"ה צריכה להרחיק ד' אמות כדי שיהיו דשין שם בני אדם העוברין בינתים ומעלי ההיא דישה לכותל שניהם שמתחזקין היסודות: אמר רב לא שנו. דצריך להרחיק ד' אמות אלא מכותל גינה שאין דשין שם בני אדם בשדה מחמת הירקות אבל בכותל חצר שנידושה היא מעיקרא שאינה צריכה חזוק הבא לסמוך סומך בפחות מד': בעיר ישנה. שנידושה היא מכמה שנים אם בא לסמוך סומך אבל בעיר חדשה אינו סומך בלא הרחקה מפני שצריכה דישה לחזק: מלמעלן. אם בנה כותלו מן הצד סמוך לחלון חבירו צריך להגביה הכותל ד' אמות יותר מן החלון: כדי שלא יעמוד על כותלו וישוח ויציץ בחלון. ואם מנמיכו כותלו מן החלון צריך להנמיכו מן החלון ד' אמות: שלא יעמוד. על כותלו זקוף ויראה בחלון ואם בנהו כנגדו צריך להרחיק ד' אמות שלא יאפיל חלונו: הכא במאי עסקינן. דקתני שלא יאפיל בבונהו מן הצד של חלון ולא כנגדו וצריך להרחיק מן החלון כדי שלא יאפיל דהשתא לא מצי למידק דטעמא שלא יאפיל אבל משום דוושא לא דהא איכא מקום דוושא טובא אלא דוק מיניה הכי ומכנגדן כלומר אם בונהו מכנגד חלון צריך להרחיק ד' אמות כדי שלא יאפיל אבל אם בונהו מן הצד סמוך לחלון אין צריך להרחיק כולי האי ד' אמות דבבציר מהכי סגי דמן צדי חלון לא מאפיל עליה כולי האי כמו מכנגדו ובבציר הרחקה סגי: וכמה. שיעור צריך להרחיק כותלו מן צד החלון: כמלוא רוחב חלון. צריך להרחיק ולא מאפיל. ומקשי' הואיל ולא מרחיק כותלו משום היזק אורה אלא מלא רוחב החלון לא סגי ליה נמי משום היזק ראיה למעלה מן החלון אלא כמלא רוחב חלון הא מציץ א"כ יכול להציץ בחלון: במדיר את כותלו. שעושהו חד למעלה כמדרון מכאן ומכאן שאינו יכול לעמוד עליו ולהציץ: והא אנן תנן ד' אמות צריך להרחיק. והיכי מצית למימר כמלא רוחב חלון. לא קשיא כאן מרוח אחת כלומר אם בנה כותל מרוח אחת מצידו אחד של חלון אינו צריך להרחיק אלא מלא רוחב חלון והא דקתני מתני' ד' אמות מן הצד נמי מיירי וכגון שבנה ב' כתלים מב' רוחות של חלון הואיל ואלו ב' כתלים מאפילים הרבה משו"ה צריך להרחיק

מסורת הש"ס

א) לעיל כ:, ב) נ"א וכמה טפח, ג) נ"א במדרד. רש"ל, ד) [לעיל ח: לקמן כה:], ה) [לקמן כה: ב"מ קיז.], ו) כמ"ה לימא ולא יהיב וכו' שיעורא, ז) בס"י: כולה, ח) [בחולין נג: כתב רש"י דהיא מרטרי"א בלע"ז], ט) [וע"ע תוס' יומא עו. ד"ה הני מתשה ותוס' פסחים לג. ד"ה תתן ותוס' כתובות כג. סד"ה היכי אזיל ותוס' נזיר ג. ד"ה פשיטא], י) נ"ל הכשרה.

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רב ייבא: (ב) שם דמנח ליה (יתבא בחור) תא"מ ונ"ב רש"י ל"ג ליה: (ג) רש"י ד"ה מן הצד שאין הכותל האחר מהלך: (ד) ד"ה גרמא וכו' ואפי' למאן דלא דאין דינא וכו' מעכב עליו הס"ד: (ה) תוס' ד"ה זאת וכו' כי היכי דמעיקרא פטור ה"נ כצ"ל ותיבת דמעיקרא נמחק: (ו) בא"ד היינו דבשעת מעשה בא ההיזק:

◆

לעזי רש"י

קענ"א [קילינט"א]. מרזב צינור.

מרטרי"א נמייה.

◆

מוסף רש"י

מודי ר' יוסי בגירי דידיה. אע"ג דאמר על הניזק להרחיק את עצמו, הני מילי היכי דלאו אדם עצמו מזיק, כגון אילן וכיור שבשעת נטיעתו אינו מזיקו אלא השרשים גדלין ומתפשטין מאליהן לאחר זמן, אבל היכי דאדם עצמו מזיק ויורה בו חצים מודה הוא דלא גרמא בניזקין הוא דמיפטר אלא מזיק ממש הוא ואדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד (ב"מ קיז.).

◆

רבינו גרשום (המשך)

כל כותל וכותל מצד החלון ד' אמות. תנן ואת הכותל מרחיקין מן המזחילה של חבירו ד' אמות. שאם יש לחבירו חזקה בחצירו שהמזחילה של גגו שופכת בחצרו הואיל ויש לו כך חזקה יכול לזקוף סולם בחצר חבירו בעל כורחו ולעלות על גגו ואם רצה זה לבנות כותל סמוך לגגו צריך להרחיק ד' אמות ממנו כדי זקיפת סולם: הכא במאי עסקינן. דקתני זקיפת סולם ולאו משום דוושא צריך למיתני: דמצי אזלי תותי. ההיא שפוע היוצא חוץ לכותל ומצי למעביד דוושא אבל משום זקיפת סולם צריך להרחיק מן המזחילה ואילך ד' אמות: פיסקא כדי שלא תקפוץ הנמייה. חיה בסולם של שובך ואוכלת בשובך מיירי. דאם יש לזה שובך בצד כותלו של חבירו ולאידך סולם בצד כותלו מרחיקו מן השובך: מודה ר' יוסי בגיריה. כלומר הכא שאני דהוי כעין שזורק אדם חץ ומזיק באותה זריקה דחייב בו כך אם מזיק אדם לחבירו בידים ודאי חייב אע"ג דעביד בתוך שלו ומ"ט דוי הכא גיריה דזימנין דבהדי דמנח ליה לסולם בתוך ד' אמות שלו זימנין דיתבא ההיא נמייה בחור וקפצה לשובך והיינו גיריה דידיה והכא מודה דמרחיקין ד' אמות: והא גרמא היא. דבאותה גרמא שלו קפצה ולאו דעביד איהו בידיה דלא קא מאביל היונים לנמייה והא דמודה ר' יוסי דבגיריה דידיה חייב היכא דעביד איהו בידים כגרסי' בב"מ דף קי"ז דהנהו בי תרי דהוו דיירי חד בעליונה וחד בתחתונה כו' דהכא מודה ר' יוסי בגירי' דידיה משום דעילאי משי ידיה ונפל על תתאה דעבד בידים אבל הכא הא גרמא היא ואמאי חייב: תאלי. אילנות בחורים:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones